

BUITEN

25^E JAARGANG N^O. 38

ZATERDAG 19 SEPTEMBER 1931

Foto C. J. Steenbergh

OUDE EIK VOOR „HUIZE BERGEN” TE VUGHT

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD:

HET ZWARTE VARKEN VAN „EENZAAM WATER”, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (2) . . .	BLZ. 446, 456
HET LANDGOED „HUIZE BERGEN” TE VUGHT (GE- ILL.), DOOR TINE COOL . . .	BLZ. 445, 448—451
BINNEN DE LANDSGRENZEN VAN EEN VAN EUROPA'S KLEINSTE STATEN (SAN MARINO IN ITALIË) GE- ILL.), (VERVOLG) DOOR H. CH. G. J. VAN DER MANDERE . . .	BLZ. 450—452
VERDWIJNENDE TYPES (GEILL.), (SLOT) DOOR WIL- LEM STUMPF . . .	BLZ. 452—454
GEWIJDE PLAATSEN IN JAPAN (GEILL.), DOOR DR. A. HERRLICH . . .	BLZ. 454—455
NAZOMER, DOOR H. E. KUYLMAN . . .	BLZ. 455—456
SNELHEID BIJ DIEREN, DOOR S. . .	BLZ. 456
HERFSTLUCHT (ILL.) . . .	BLZ. 456

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar Rokin 74-76, Amsterdam. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Het zwarte varken van „Eenzaam Water”

2) DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

I N ieder geval beleefde hij reeds den volgenden dag een avontuur, dat een danigen schok gaf aan zijn zelfverzekerdheid. Het leerde hem, zoo al niet voorzichtigheid, tenminste een zekere mate van omzichtigheid, die hem later van nut zou zijn. Het was juist bij het aanbreken van den avond, als de wildernis-wereld vervaagt in purperen schaduwen en blad en struik, onder de aanraking van den dauw, nieuwe, teere geuren uitademen, dat de zelfgenoegzame zwerver een klein wit-en-zwart gestreept dier in het oog kreeg. Het was ternaauwer-nood zoo groot als een konijn. Het had niet de kleur van een konijn. Het had allermint het waakzame, angstige optreden van een konijn. Het was dan ook een skunk (stinkdier); doch zijn verre voorouders hadden verzuimd hem een waarschuwend instinkt voor stinkdieren mee te geven. Hij dacht dus, dat het toch wel een konijn kon zijn — misschien wel het vette, trage konijn, dat hij steeds gehoopt had nog eens te vinden. Hij viel er dus met zijn grootste snelheid op aan, vast besloten dat het rappe, kleine dier hem dezen keer niet zou ontkomen.

En dat deed het ook niet. Het deed er zelfs geen poging toe. Toen hij op een paar voet er vandaan was, stak het zijn langen staart omhoog en tezelfder tijd trof hem iets vreese-lijks en onbegrijpelijk in het gezicht. Het trof hem in de oogen, den neus, den snuit, overal tegelijk. Het schroeide hem, het verblindde hem, het deed hem half stikken, het maakte hem misselijk. Hij trachtte zijn vaart te stuiten, maar het was te laat. Hij werd door zijn eigen vaart voortgedreven, zoodat hij het kleine dier vertrapte en doodde zonder dat hij het zelf wist.

Hij lette heelemaal niet op zijn overwinning. Het eenige waar hij op het oogenblik naar verlangde, was adem. Zijn gemartelde longen hadden zich vast gesloten om den ondragelijken indringer te weren. Ten slotte openden zij zich met een heeschen stoot van protest dat zij er toe gedwongen waren. Nu hij weer eenigszins in staat was adem te halen, wilde hij ook weer zien. Maar zijn oogen waren afgesloten met een brandende, kleverige, olie-achtige stof, die zich in haar vuilheid eveneens had gehecht aan zijn neusgaten en zijn mond. Hij deed onhandige pogingen ze er met de hoeven van zijn voorpooten af te vegen en toen dat niet gelukte wierp hij zich met uitgestrekte kop op zijn rug en rolde als gek in het mos. Toen het hem op deze wijze gelukt was iets te onderscheiden door één ontstoken, half-gesloten oog, zag hij tusschen de boomen door een veen-plas schitteren. Hij-gend, kuchend, tegen boomen en struiken stootend, rende hij naar den waterkant en stak zijn gemartelden kop zoo diep mogelijk in het koele slib. Daarin groef en stampde en wen-telde hij zich tot de marteling minder erg was geworden en zijn longen weer zonder hijgen en stooten hun taak vervulden.

Maar nog bleef de walgelijke geur in zijn mond en neus hangen, en ten slotte, buiten zichzelf door de kwelling, kroop hij uit het water en begon als razend door het bosch te rennen in een poging om het te ontloopen. Hij bleef doorloopen tot hij uitgeput neerviel en in een diepen slaap verzonk. Toen hij wakker werd, was die stank er ook nog en nog dagen daarna kon hij bijna niets eten door dien walgelijken geur.

Geleidelijk maakten de frissche lucht en de stank-verdrijvende woud-geuren hem echter weer dragelijk voor zichzelf. Maar die les had hij niet vergeten. Toen hij op een helderen, winderigen ochtend eens plotseling voor een jong stekel-varken stond, bleef hij beleefd staan. Ook het stekelvarken bleef staan en zette zijn pennen op, waardoor het bijna dub-bel zoo groot werd. Het varken was hoogelijk verbaasd. Die plotselinge zwelling was zoo onbegrijpelijk, dat het hem kwaad maakte. Ook de totale afwezigheid van vreesbetoon bij dit brutale, kleine dier vertoornde hem. Hij had lust om het dadelijk aan te vallen en op te vreten. Doch de omstandig-heid dat het eenigszins zwart-en-wit van kleur was, herinnerde hem pijnlijk aan zijn vroegere ervaring. Misschien was dat ook een van die trage konijntjes! Hij bleef staan en snoof achterdochtig. Het vreemde schepsel liep met een grommend gepiep recht om hem af — niet snel of kwaad, maar met een rustige zekerheid, die nog veel ansgtwekkender was. De beer was groot genoeg om met één stamp van zijn hoeven het leven uit het stekelvarkentje te trappen. Maar in plaats van zijn kleinen uitdager af te wachten, draaide hij snel om en rende gillend door het struikgewas, alsof hem minstens een troep leeuwen op de hielen zat.

III

De zwerftochten van den zwarten beer brachten hem ten slotte op den verlaten Noordelijken oever van Eenzaam Water. 's Avonds kon hij soms op mijlen afstand over het meer heen een vaag licht zien van de nederzetting — wellicht juist uit de ramen van Morgan Fluellyn zelf, wiens hut dicht aan den waterkant lag. Nimmer kwamen de bewoners van Eenzaam Water — tevreden met hun eigen vruchtbare velden en niet weetgierig van aard — op dit noordelijk terrein, dat bijna geheel uit onvruchtbaar moerasland bestond. Maar den zwarten beer bood dit terrein juist de schuilplaats aan die hij nu zocht. Het zwerven moede, vond hij een lig-plaats in dicht, droog struikgewas aan den oever van een met leliën begroeiden stroom, die traag door riet en wilgen naar het meer gleed.

Hier, waar hij voedsel in overvloed vond en geen enkel stinkdier of den geur ervan om zijn tevreden stemming te verstoren, wentelde hij zich rond, groef wortels op en bracht zo een verrukkelijken zomer door. De vrees voor den winter bedierf zijn genoeg niet, omdat hij nooit iets anders van den winter had gekend dan de warmte van een varkenskot met ruim voer.

Op een zachten, windstillen middag tegen het einde van September, toen een fijne, blauwe nevel op het in herfst-tinten gehulde landschap rustte, landde een uit boomschors vervaardigde kano tusschen de rietstengels en stapte een woudlooper in thuis gesponnen grijze tweed aan land. Hij was mager, met een verweerd gezicht en rustige, scherpe, guitige oogen en hij liep in zijn uit zachte huiden vervaardigde laarzen zoo stil als een kat. Hij kende een kleine, ijsskoude bron niet ver van den oever en hij ging nooit hier voorbij zonder met volle teugen te genieten van haar onnatuurlijk helder water.

Hij was geen vijftig el het land op gekomen, toen hij een heel ongewoon spoor ontdekte. Hij bleef staan om het nader te bestudeeren. Terwijl hij dat deed, hoorde hij het struik-gewas kraken, wat hem vlug het hoofd deed omwenden. Een zware, zwarte gestalte, geheel verschillend van alles wat hij ooit te voren gezien had, rende op hem af. Wat het ook was — en hij herinnerde zich een afbeelding van een wild zwijn, dat een troep jagers aanvalt — hij wist dat het slechts in zin had. En hij had zijn geweer in de kano laten liggen! Onder die omstandigheden, was hij niet te trotsch om weg te loopen. Hij kon hard loopen, wat een geluk voor hem was. Toen hij zijn lange beenen omhoog trok in de takken, ging het varken op zijn achterpooten tegen den boom staan, knarste op zijn slag tanden en gilte woedend. De man keek uit zijn veilige zitplaats wel een minuut lang peinzend op hem neer.

„Wel alle drommels!” riep hij ten slotte uit, terwijl hij zijn pijp voor den dag haalde en ze stopte. „Dat is al z'n leven

Fluellyn's varken! Wie had ooit gedacht, dat Jo Peddler nog eens op den loop zou gaan voor een varken!"

Wel een half uur lang bleef Peddler rustig zitten rooken, met het geduld dat de wildernis aan al haar kinderen leert. Hij verwachtte dat zijn cipier wel weg zou gaan en hem gelegenheid zou geven snel zijn kano te bereiken. Maar ten slotte kwam hij tot de overtuiging dat de beer er in de verste verte niet aan dacht om weg te gaan. In dat geval moest hij iets bedenken als hij nog voor het donker het meer wou oversteken.

Hij klopte de asch uit zijn pijp en verzamelde ze voorzichtig. Toen vulde hij zijn pijp opnieuw heel losjes en smookte zoo hard hij kon tot ze half leeg was, waardoor hij weer een voorraad scherp riekende asch verkreeg. Dit herhaalde hij eenige malen tot hij van oordeel was, dat hij genoeg van het scherpe mengsel bijeen had — asch en droge, verpoederde tabak. Toen liet hij zich grijnslachend zakken tot de beer hem bijna kon bereiken en begon hij zijn cipier te sarren en te plagen tot het grimmige dier buiten zichzelf van woede raakte en knorrend en gillend probeerde tegen den boom op te klimmen in zijn pogingen hem te bereiken. En toen strooide Peddler met de grootste zorgvuldigheid en moeite het bijtende mengsel in de oogen en in de opengesperde, snuivende neusgaten van zijn belager. Hij had het geluk precies de juiste plaats te treffen. Toen speet het hem, dat het geen peper was!

Het effect was van dien aard, dat hij bijna uit den boom viel van het lachen. De gil van den beer werd afgesneden door een hevigen aanval van hoest- en stikgeluiden. Het groote dier viel bijna ruggelings achterover. Toen herinnerde het zich zijn vroegere ervaring met den skunk en snelde blindelings naar het water met oogen, die hij bijna niet kon open houden, zoodat hij zich dwars door alles wat hem in den weg stond een pad baande. Peddler sprong uit den boom en ijde naar zijn kano, verrukt lachend. Het ongemak dat het dier hem door zijn gevangenhouding had veroorzaakt, was door het gebeurde ruimschoots vergoed en hij was blij, dat hij niet aan zijn eerste opwelling had toegegeven om het de heete restjes in zijn pijp in zijn neusgaten te gooien.

„Ik zal je complimenten aan Fluellyn overbrengen”, riep hij luid, terwijl hij wepgagaide, „waarschijnlijk komt hij je dan binnenkort eens een bezoek brengen”.

IV

Jo Peddler hield niet erg van de kleine gemeenschap van Eenzaam Water. Hij kwam er nooit, tenzij hij er voorraden voor zijn kamp moest koopen. Hij placht te zweren dat hun melasse zuur was en hun thee zóó eigengereid, dat hij er blaartjes in zijn mond van kreeg. Nimmer sliep hij onder een hunner daken en sloeg liever zijn tent op de verwaarloosde meent op aan de grens van het dorp.

Op den ochtend na zijn avontuur met het zwarte varken deed hij zijn inkoop in de dorps-kruidenierswinkel — een „warenhuis”, waar ook ijzerwaren, katoen en patentgeneesmiddelen verkocht werden — toen Morgan Fluellyn naar binnen stapte, hem koel toeknikte en op een vat spijkers ging zitten. Peddler vond den driftigen, kleinen Welshman minder antipathiek dan zijn mededorpingen, zoowel omdat hij in zooverre menscheijk was, dat hij tabak rookte, als doordat zijn reputatie en zelf-ingenomenheid een duchtigen deuk hadden gekregen door het geval met het stamboomzwijn. Er was weinig medelijden met beschadigde waren, van welken aard ook, in Eenzaam Water; dus voelde de woudlooper zich bijna vriendschappelijk gezind jegens Fluellyn.

„Wat geef je me”, vroeg hij, hem een stuk tabak toestekend, „als ik je je varken terugbezorg?”

Fluellyn vergat zoozeer zijn gewone omzichtigheid, dat hij opsprong. Zijn roode ringbaard krulde letterlijk Peddler's voorstel tegemoet. Als hij het kostbare dier aan de gemeenschap terug kon geven, zou zijn prestige hersteld zijn. Bovendien zou zijn leelijk geschokt, zelfvertrouwen terugkeeren.

„Ik zou je er goed voor betalen, Jo Peddler”, verklaarde hij, zijn aangeboren voorzichtigheid bij het sluiten van een koop vergetend. „Kan je het doen?”

„Ja, dat kan ik”, verklaarde Peddler. En de winkelhouder, met een half gevulde petroleum-kan in zijn hand, trad naderbij om te luisteren.

„Ik ben een arm man”, vervolgde Fluellyn, die zijn zelfbeheersching had herkegen, terwijl hij weer ging zitten. „Ik ben een arm man, zooals Mr. Perley hier kan getuigen en ik

heb de koopsom voor dat varken al uit mijn eigen zak terugbetaald. En de dokter heeft me een geweldige hoop geld gekost. Maar ik heb gezegd, dat ik het varken terug wil hebben en dat ik je er goed voor zou betalen. En wat ik gezegd heb, daar blijf ik bij. Hoeveel moet je er voor hebben?”

„Ik weet, dat het je tegen is gelopen, Fluellyn”, zei de woudlooper goedge, „en ik zal je het vel niet over de ooren halen. Ik weet wat dat varken je in K-ville gekost heeft. Maar ik heb er niets aan. Het is, zooals je zelf ook weet, niet geschikt voor huisdier. Ik zal hem zoeken en vangen en afleveren, volkomen gaaf en ongeschonden, hier aan de landingsplaats, als je belooft me vier Pond te betalen als het karweitje is afgelopen. En Mr. Perley hier is mijn getuige”.

Fluellyn slaakte een zucht van verlichting. Hij vond den woudlooper dwaas dat hij het zoo billijk deed, maar begreep vaag, dat zijn gematigdheid meer het gevolg was van edelmoedigheid en goedigheid dan van dwaasheid. Tot zijn verbazing voelde hij ook een opwelling van royaliteit in zich opkomen.

„Ik zal je wat zeggen”, zei hij, weer opspringend en Peddler's hand grijpen. „Als je me meeneemt en me je laat helpen hem te vangen, maak ik er vijf Pond van in plaats van vier. Hij heeft me een leelijke poets gebakken en ik zou het hem graag betaald zetten”.

„All right”, zei Peddler met een grijns van begripen.

Den volgenden ochtend gingen Peddler en Fluellyn op weg naar den Noordelijken oever. Zij gingen in een ruime roeiboot en namen een heele collectie touwen en riemen mee. Zij gingen heel vroeg weg, zoodra de dageraad was aangebroken, want zelfs hier in Eenzaam Water waren er nog enkele geesten, zóó verdorven, dat zij de nieuwsgierigheid niet geheel hadden overwonnen en niet verheven waren boven de menschelijke begeerte om den afloop van het avontuur te zien; en Peddler wou geen bemoeials om zich heen hebben, die misschien zijn mooi beraamd plan zouden doen mislukken.

Toen zij vertrokken, lag de gladde glinsterende oppervlakte van het meer voor hen in groote, onregelmatige vlakken en vlekken van gepolijst staalgrijs en etherisch ijs-blauw en wonderbaarlijk paars-zilver, zóó schoon, dat Peddler er bijna tegen op zag die betooverde stilte met zijn riemen te verbreken en zelfs Fluellyn vreemde opwellingen van een lang-verschrompeld schoonheidsgevoel in zich voelde opkomen. Het dorp Eenzaam Water lag nog in diepe sluimering met vensters en harten gelijkelijk dicht gesloten.

De zon straalde heet uit den blauwen hemel toen de boot, door zachte riemslagen voortbewogen, tusschen het riet doorschoof en geruischloos aanlegde.

„Als je een voet buiten boord zet, Fluellyn, vóór ik je roep, is onze afspraak vervallen en kan je zelf je varken vangen”, waarschuwde Peddler fluisterend, terwijl hij aan land krom met een lang touw over den linkerarm en een kanoboom met stalen punt in zijn rechterhand.

Hij keek omzichtig naar het struikgewas waarin, naar zijn meening, de beer zijn verblijf had opgeslagen, tot hij vlak bij den boom was waarin hij den vorigen keer de wijk had genomen. Toen begon hij hard te hoesten om zijn aanwezigheid bekend te maken. Doch er kwam geen geluid uit de struiken.

„Kom er uit, jij zwarte duivel, dan zal ik je inpakken als een baal hooi!” riep hij luid.

Alsof dat vooruitzicht onweerstaanbaar was, volgde er een luid gekraak, niet in de struiken waar hij naar keek, maar in die vlak achter hem, geen tien passen van hem verwijderd. Zonder om te kijken liet hij zijn langen stok vallen en sprong in den boom.

„De duivel hale je”, bromde hij toen hij nog net op tijd zijn wijkplaats had bereikt, „om iemand zoo te overvallen”.

Terwijl het beest beneden ronddraafde en gilde, bukte Peddler en gaf het telkens een flinken tik met het touw-eind tot het op en neer sprong en bijna barstte van woede. Daarop sloeg hij het touw vast om een sterken tak, legde een glijdende lus in het andere einde en probeerde die over de voorpooten van den beer te werpen. Nadat het hem tal van keeren mislukt was, raakte hij een keer goed en trok dadelijk de lus dicht.

Inplaats van hierdoor te worden afgeschrikt, vloog de beer woedend op den boom aan en ging er tegen op staan, zooals hij ook den vorigen keer had gedaan. Dit gaf Peddler juist de kans waarop hij had geloerd.

(Slot op bladz. 456)

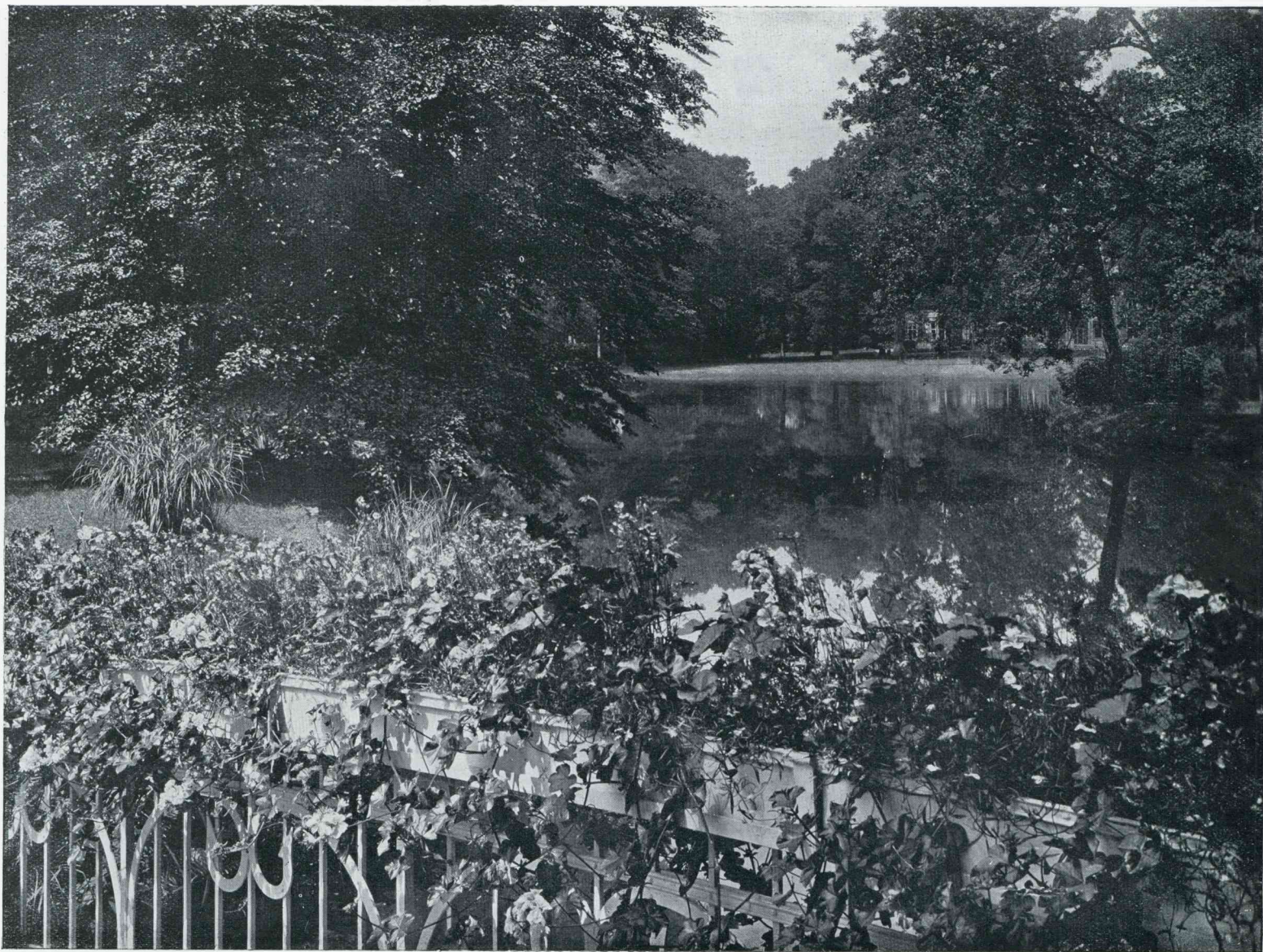

Foto C. J. Steenbergh

„HUIZE BERGEN” TE VUGHT. EEN VAN DE VERSIERDE WITTE BRUGGEN VAN WELKE MEN HET HUIS ZIET

Het landgoed „Huize Bergen” te Vught

WIJ kennen den opgang naar het kasteel te Vught, het kasteel, dat zoo verscholen ligt en het jaar 1757 in zijn poort heeft bij de ophaalbrug, waar de oude linden bij de gracht staan en waar de zeer hoge, bloeiende Rhododendrumranden uitermate verrassen? Wij hebben dan niet zoover meer te gaan langs de typisch waterrijke bosschen van het kasteel, die tot den straatweg komen, of wij zullen aan de tegenovergestelde zijde van den weg het landgoed „Huize Bergen” vinden, de bezitting van den Heer en Mevrouw W. van Beuningen. Dit landgoed is tegenwoordig het doel van vele excursies en wel voornamelijk door het zeer interessante kassencomplex, dat de verzamelingen van Mevrouw van Beuningen bevat en waarvan de succulentenafdeeling een unicum in ons land is. Dit kassencomplex is echter niet van den weg af te zien; toch beslaat het met zijn dienstwoningen, zijn keurig ingerichte werkruimte, schaftlokaal, elektrische zagerij, eigen vuilverbranding en wat er meer zij, een groot gedeelte, dat betrekkelijk het landhuis zelf dicht nadert en dan ook de dagelijksche belangstelling heeft, ja meer dan dat, daar Mevrouw eigenhandig in de kassen bezig is. Het landgoed is wel van den weg af te zien, ligt echter diep in; een zeer breede grasbaan, door boomen begrensd, toont ons toch de door Ampelopsis begroeide, breede voorgevel. Dit huis met zijn leien dak, door architect Hanrath een veertien jaar geleden, naar wensch voor den vader van Mevrouw van Beuningen gebouwd op de plaats van het te klein gebleken oude huis, heeft volkomen het karakter van een deftig landhuis. Het is het middelpunt van het buiten en het groet op vele plaatsen den bezoeker, over het water van den vijver en door de boomen heen. Dat men het huis en het oudste gedeelte van het buiten in de directe nabijheid, op kleinigheden na, die verbeterd werden en worden, als een geheel voelt, strekt het huis tot eer. Het was zeker niet gemakkelijk. De aanleg van het buiten,

indertijd door een Belg verzorgd, terwijl de Heer L. A. Springer er later ook werkte, heeft nu zijn grandeur behouden. Dit is wel eenigszins van den weg af waar te nemen, maar valt toch meer op van en bij het bordes in het midden van den voorgevel. Van daar af waardeert men onder meer ten volle de waarde van de stand van de eiken. Zóó is het van het bordes af: rechts de vijver aan den zoom van een groot gazon, waarop de mooiste en oudste van de zeven bruine beuken in vollen uitgroei staat, hoewel van de onderste takken ontdaan. De vijver, zooals ook de andere buitens in deze streek plegen te hebben en die een geliefd motief is; vooral dan de niet direct vóór, maar eenigszins terzijde van het huis gelegen vijver. Echter, deze vijver werd kortelings verlengd en omsluit nu het vogelgebied dat geheel voor hen werd ingericht. Dit ziet men echter niet van het huis af maar men ziet wel de brugjes en men ziet de flamingo's staan in het water bij de Rhododendrums, die in het zachte rosewit en het diepe roserood de kleur van de vogels nabijkomen, als die met hun vleugels te „dansen” staan. De vijver en de groote, bruine beuk is dan rechts; meer naar links, iets ter zijde van de aslijn van het huis, is de breede grasbaan die den weg bereikt en het ingangshek, die dit schijnbaar ononderbroken bereikt, want twee wegen doorsnijden hem. Door den afstand is dit echter niet te zien en ligt het frissche grastapijt als één geheel voor ons, waarin zich de schaduwen spreiden van de eiken naar gelang van den stand van de zon. De hoogstammige eiken aan de vijverzijde vormen een symmetrisch geplante boomgroep, die afgezet is, ook ten behoeve van de vogels. Echter, ook onder die boomen is het gazon en ook aan de linkerzijde rijzen de eikenstammen op uit het groen tapijt. Dit is eigenlijk het bijzondere geworden van het buiten en het eigene. Want dan links is het geen bosch van eiken voor ons oog, er ligt weder een grasbaan, nu als een graslaan en dichter bij het huis herhaalt dit zich nog eens.

Dit is de oude aanleg, die van grandeur spreekt en die, onverfraaid door borders of anderzins, in voornaamheid, in een spel van licht en donker, van omhooggaan van stammen tot de eikenkruinen, van symmetrie, toch soms verbroken, tot ons komt. ☼ De oprit is geheel terzijde gelegd om dit alles niet te storen en ontvangt de parkwegen die van den vijver komen ☼ Terugziende op een zoo'n weg hervinden wij een motief uit tuinen die wij in Frankrijk zagen: op een hoogen sokkel een Dianabeeld, schuin aan den kant van den weg geplaatst tegen een achtergrond. En dit dan gezien van onder kastanjeboomen bij het begin van den weg. ☼ De oprit voert ons naar de achterzijde van het huis, waar de ingangsdeur is, geflankeerd door Brouwer's bloemenbakken, speciaal voor dit huis gemaakt en uitstekend aansluitend. ☼ De afbeelding toont den eik die dit gedeelte domineert en in al zijn kracht toch het huis genegen is en niet afzijdig staat, maar als het ware toegewijd. Van deze zijde uit bereikt men het rosarium, een paar jaren geleden door den Heer D. F. Tersteeg veranderd en uitgebreid. ☼ Na het andere, schaduwrijke gedeelte van het buiten, is het al zon en licht, dat hier in een groot, open eigen gebied zijn vreugde geeft. De aanleg, rechtlijnig gehouden, heeft een medaillon met een zonnewijzer temidden van met onderbroken rozenranden versierde grasvelden, met accentueerende Taxuspyramiden en Buxusfiguren. ☼ Hiervandaan komt men in den bloementuin, waar zaadbloemen haar kans krijgen en waar de Escarboucle, de roode waterlelie, in het waterbassin toch het blauw van den hemel bij de bloemen heeft, die hemel dan weerspiegeld. ☼ Het is Mevrouw van Beuningen die hier haar eigen wenschen ziet uitvoeren door haar tuinman Joustra en zijn helpers en die haar interesse niet alleen tot de kassen bepaalt, maar het ook toont in het aanleggen van een „arboretum” en een „pinetum”, het pinetum dan op een ander gedeelte, dicht bij het eiland van de vogels. ☼ Terugziende van den bloementuin over het rosarium zien wij het dak en de gebouwen die bij de model koeienstal behooren en waarop een pauw als windwijzer prijkt. ☼ Spreekt de eigenaar van Bergen met trots over zijn stamboekvee, zijn landerijen, nu ook van zijn nieuwen aankoop „Bleijendijk”, de zeer uitgestrekte bezitting met den oudsten eik van Noord Brabant, den boom met maar even 5,30 M. omtrek en in 1919 genaast voor f 1310, zijn stal heeft de witte pauw als windwijzer, de witte pauw, een van Mevrouw's sierlijke vogels. In hun eigen gebied zijn de twintig pauwen, uitwaaiend ineens dat niet genoeg te loven sieraad, dat hun glorie is en dat dan het slanke lijfje omgeeft als achtergrond van het trotse, fijne kopje. ☼ De witte pauwen, de vrouwtjes die met ongeëvenaarde gracie weten te loopen, weten te staan, weten te liggen ook en vooral dan tusschen en op de grasbergjes en grasdalen, voor hen daar gemaakt. Want Mevrouw van Beuningen gaf ook hun wat ze het best doet uitkomen. ☼ Hoe zou zij ook alleen aan haar succulenten hebben gegeven, wat naast de waardevolle volledigheid de charme van die kas is: het groepeeren, het doen uitkomen met prachtige steenen of wel het laten

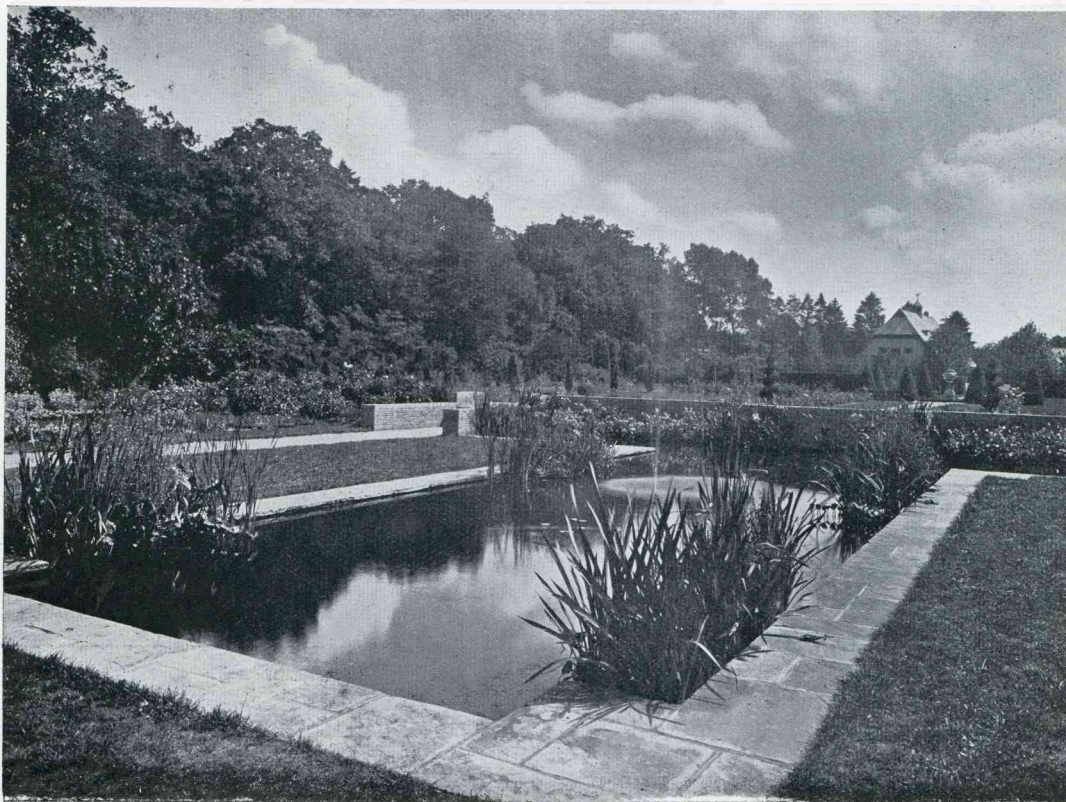

Foto C. J. Steenbergh

„HUIZE BERGEN” TE VUGHT. IN DEN BLOEMENTUIN, MET GEZICHT OP HET ROSARIUM

wijzen op dat vermogen van haar mimicrisoorten? ☼ Het doet ons leed, dat plaatsruimte ons verhindert langer bij de kassen stil te staan, kassen die niet bestaan uit gedeelten voor tropische planten of voor orchideeën, die zeer warme, andere die koelere temperatuur vereischen, maar uit geheele kassen, aan hen gegeven. ☼ Wij mogen dus niets noemen van al wat wij zagen, de orchideeën, ook geïmporteerd uit Mexico, de succulenten uit Afrika gekomen? — Niet de varenkas met die Polypodium, de mimicrivaren, als groene hagedissen? De oranjerie, tot een bekoorlijke plek gemaakt met boomvarens over water heen bij altijd doorbloeiende witte aronskelken en Bougainvillea's hoog er boven? Niet de Nymphaeakas met de Bromelia versiering ook en de keurige zeldzame rose Anthurium er tusschen en de krachtige ananas? ☼ Wij willen eindigen. ☼ Wij noemden toch ook niet het blauwe Lathyrusje, dat stamt uit het zaad in een Egyptisch koningsgraf gevonden en dat hier nu buiten

Foto C. J. Steenbergh

DE MOOISTE VAN DE ZEVEN BRUINE BEUKEN OP „HUIZE BERGEN”

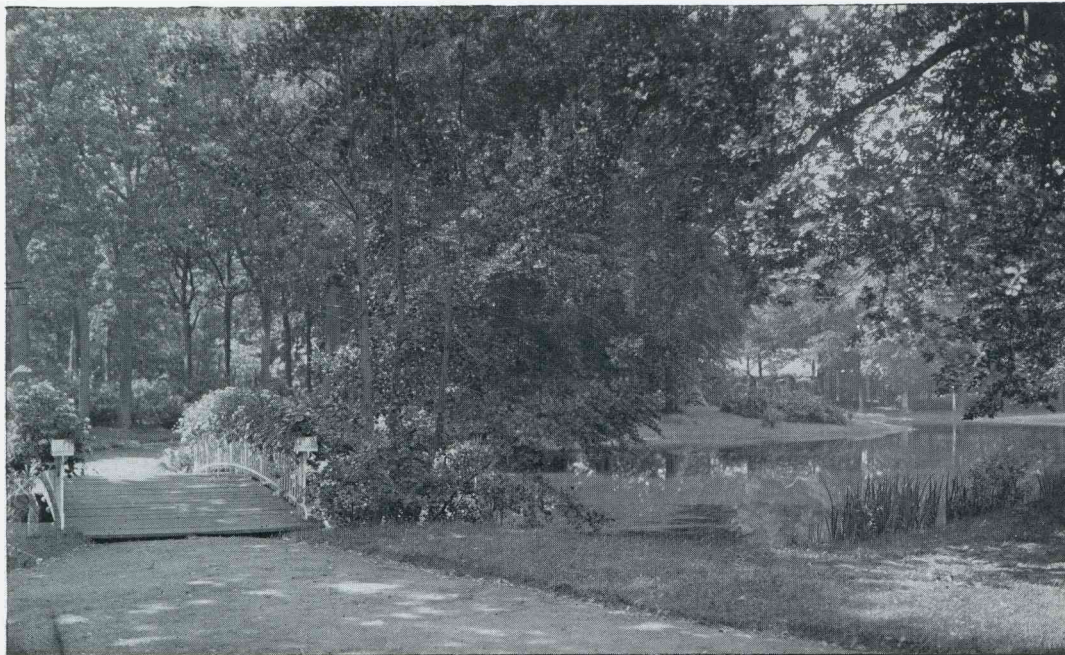

Foto C. J. Steenberghe

„HUIZE BERGEN" TE VUGHT. NAAR HET VOGELEILAND

bloeit. ☼ En hebben evenmin de betooverde koningskinderen genoemd, de Cascara-eendjes bij het vogeleiland, de Carolina-eendjes, de Indische Boomeendjes, de Waaiereenden. ☼ Ook niet het minitieuze kleine, Amerikaansche huisje op den hoogen paal midden op dat eiland onder de eiken en bij de bloeiende Weigelia's en bloeiende Jasmijnen en bloeiende Rhododendrons en dat met elk deurtje en elk raampje toegang geeft aan een klein zangvogeltje om te nestelen. ☼ Want vogels moeten er veel zijn op Bergen; al werden er dit jaar, van 12 Dec. tot 12 Febr. door 2 man 13366 nesten van rupsen verzameld en vernietigd, de boomen zijn toch aangevreten, de vogels kunnen ook nog het hunne doen. ☼ De vogels. ☼ Men zal niet licht aan „Huize Bergen" kunnen denken zonder de vogels te gedenken en wij willen dan ook aan den nachtegaal het laatst een groet brengen. Want, als de dag voorbij is en ook de flamingo's slapen, dan zijn het de nachtegale die waken en nergens zoo zuiver en zoo lang „slaan" als op „Huize Bergen".

TINE COOL

Binnen de landsgrenzen vaneen van Europa's kleinste staten

SAN MARINO IN ITALIË. (Vervolg)

ALBERONI behoorde tot de bekende, woelige figuren uit de eerste helft der 18e eeuw; een tijd lang heeft hij een rol, en waarlijk niet altijd een fraaie rol gespeeld in Spanje; hij heeft een ontwerp vervaardigd, dat aan de macht der Turken in Europa een einde zou hebben gemaakt, had men het kunnen uitvoeren. Alberoni had het op de onafhankelijkheid van San Marino begrepen, want als Pauselijk Gouverneur van de Romagna was dit kleine zelfstandige gebied hem

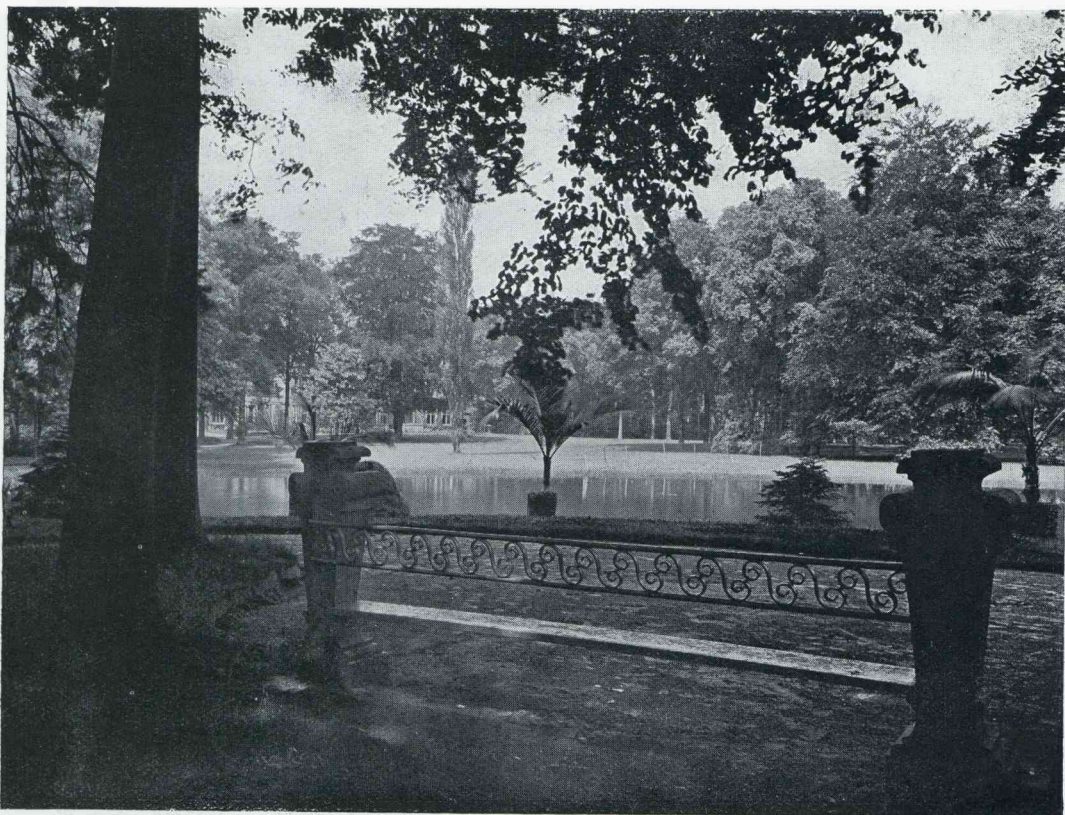

Foto C. J. Steenberghe

DE EIGENAARDIGE OUDE BANK OP HET VOGELEILAND VAN „HUIZE BERGEN"

een doorn in het oog. Toen de Paus zich niet door hem liet overreden, riep hij de getuigenis van enkele ontevreden in San Marino te hulp, maar vergeefs. Toen begon hij een economischen oorlog tegen San Marino; verbood den doorvoer van levensmiddelen en liet de bewoners van San Marino, die zich in zijn macht bevonden, in den kerker werpen. In den nacht van 17 op 18 October 1739 trok hij, onder bescherming van zijn soldaten, San Marino binnen; uit het Regeeringspaleis riep hij alle leden van den Algemeenen Raad, afgevaardigden van gemeenten en kasteelen, in functie zijnde en afgetreden Kapitein-Regenten op, om te komen in de Kathedraal teneinde zoogenaamd gehoorzaamheid aan den Paus te zweren. Maar toen allen bijeen waren, was er de oudste Kapitein-Regent Giangi, die stoutmoedig uitriep, dat hij juist op den voorafgaanden 1 October trouw aan den wettigen heerscher van San Marino had gezworen en dat hij dezen eed wilde bestendigen. Dit voorbeeld werd gevolgd door vele anderen; de kreten daarbinnen deden het volk buiten te hoop loopen, zoo verontwaardigd zelfs, dat Alberoni, die de Kathedraal reeds had verlaten, zich maar nauwelijks in veiligheid kon brengen. Belluzzi werd belast met de taak om den Paus den loop van het gebeurde duidelijk te maken en het onrecht, San Marino door zijn Legaat aangedaan, in het licht te stellen. Een ander Legaat werd daarom gezonden en op 5 Februari 1740, dag van het feest van de Heilige Agatha, kwam een verdrag van hernieuwde vriendschap tot stand. Vandaar deze andere jaarlijksche feestdag in de Republiek. ☼ En nog eens scheen het als zou de onafhankelijkheid van San Marino verloren gaan, toen Bonaparte zijn triomftocht door Italië begon. Na de overwinningen van Lodi en Arcole tot San Marino doorgedrongen, zond hij den Franschen geleerde Monge daarheen. Deze deelde aan de bewoners van San Marino mede wat de Fransche Republiek voor de vrijheid der volkeren had gedaan; bood het een gelijke vrijheid aan, daaraan toevoegende, dat Generaal Bonaparte niet slechts zijn vriendschap aan San Marino wilde schenken, maar het ook in staat wilde stellen zich te vergrooten met het omliggend gebied, dat het daartoe noodig had. „Indien eenig gedeelte aan de grenzen voor uw land noodzakelijk is, dan heeft de Generaal mij belast U te verzoeken hem daarvan mededeeling te doen, want met het grootste genoegen zal de Fransche Republiek U bewijzen van haar vriendschap schenken" — aldus sprak hij en duidelijker kon hij het moeilijk zeggen. Maar de in functie zijnde Kapitein-Regent Antonio Onofri, wien voor zijn wijs beleid den titel van „vader des vaderlands" is geschonken en die in de Kathedraal rust onder een gedenksteen, dat blijk geeft

van de hem toegedragen groote vereering, wees met alle hoffelijkheid en waardigheid het aanbod van de hand; legde er nadruk op, dat San Marino zich gelukkig gevoelde met de behouden onafhankelijkheid, niet anders wenschte dan te leven gelijk het alle eeuwen door geleefd had, en slechts een gemeenschap wilde van degenen, die zich werkelijk San Marineezen gevoelden. Bonaparte, getroffen door zoo groote onbaatzuchtigheid in een tijd, dat politieke baatzucht geheel de wereld scheen te regeeren, richtte uit zijn hoofdkwartier te Modena een brief aan den Algemeenen Raad, waarin hij mededeelde, dat op zijn order de burgers van San Marino door geheel de Fransche Republiek zouden zijn vrijgesteld van het betalen van belastingen en zouden worden geëerbiedigd. Tevens zouden aan San Marino een viertal veldkanonnen en een groote hoeveelheid graan ter beschikking worden gesteld als een bewijs van de achting, die Bonaparte der kleine Republiek toedroeg. En al zijn de kanonnen niet gekomen, het graan heeft zijn dienst gedaan en Bonaparte, later Keizer Napoleon I geworden, spaarde ook toen hij zich van de Pauselijke Staten meester maakte, op nieuw de kleine Republiek. Toen de toenmalige Minister van Buitenlandsche Zaken van het door Napoleon gestichte Koninkrijk Italië, Napoleon vroeg wat zijn wenschen waren ten opzichte van San Marino, antwoordde deze, dat er hem alles aan gelegen was om deze te behouden als „model eener Republiek”. ¶ Zelfs de negentiende eeuw, die de Italiaansche eenheid zich zag verwezenlijken; zelfs de felle strijd, die meer dan eens woedde tusschen Oostenrijkers en Italianen, liet de vrijheid van San Marino onaangetaast. Een oogenblik dreigden echter moeilijkheden van niet geringen aard, want op 31 Juli 1849 moest Garibaldi met de zijnen, die uit Rome voor den Franschen generaal Oudinot waren gevlucht, naar San Marino uitwijken. Door de Oostenrijkers, te Rimini in garnizoen, werden zij vervolgd. Dank zij de bemiddeling van de onderhandelaars van San Marino kwam een soort van capitulatie tot stand; Garibaldi zou een paspoort voor Amerika ontvangen; zijn gezellen zouden, na hun wapenen aan de autoriteiten van San Marino te hebben ingeleverd, in de gelegenheid worden gesteld hun woonplaats te bereiken en niet verder worden lastig gevallen. Maar Garibaldi, die op de eerlijke uitvoering dier capitulatie niet te zeer rekende, ontvluchtte, geleid door een gids uit San Marino, midden in den nacht; scheepte zich in Casenatico in en bereikte van daar Venetië. Zijn gezellen, die, op de goede trouw der capitulatie steunend, zich naar Rimini begaven, werden er door de Oostenrijkers in ketenen gesloten en behandeld als misdadigers. ¶ De regeering van San Ma-

Foto C. J. Steenberghe

GEZICHT VAN HET VOGELEILAND AF OP DEN VOORGEVEL VAN „HUIZE BERGEN”

rino behield de weinige wapenen, die Garibaldi en de zijnen met zich voerden en die later nog geheel een correspondentie met Cavour, Minister van het nieuwe Italië geworden, noodzakelijk maakten. De betrekkingen met het Italië van Victor Emmanuel waren van den aanvang af hartelijk en bleven zulks; de onderscheiding, die de Koning aan de afgevaardigden van San Marino deed ten deel vallen bij de opening van den spoorweg van Bologna naar Ancona, sprak daarvoor duidelijk. En Napoleon III, die San Marino als een bijenkorf te midden der woelige menschheid beschouwde, toonde zijn groote sympathie door aan eene Commissie op te dragen over te gaan tot de uitgave der wetenschappelijke werken van Graaf Borghese, die zich aan het einde der achttiende eeuw op het grondgebied van San Marino terugtrok; zijn kasteel aan den voet van het Titaan-gebergte bewoonde; er zijn schitterende numismatische en andere verzamelingen rangschikte, die voor een goed deel nog eigendom van San Marino zijn. Dank zij de goede betrekkingen met Italië kwam het, op 22 Maart 1862, tot het algemeen tractaat van vriendschap en handel tusschen Italië en San Marino; hierin werd, voorzoover noodig, de onafhankelijkheid der kleine Republiek nog eens uitdrukkelijk erkend en in dit tractaat nam San Marino daartegenover de verplichting op zich om van geen anderen Staat gelijke vriendschap

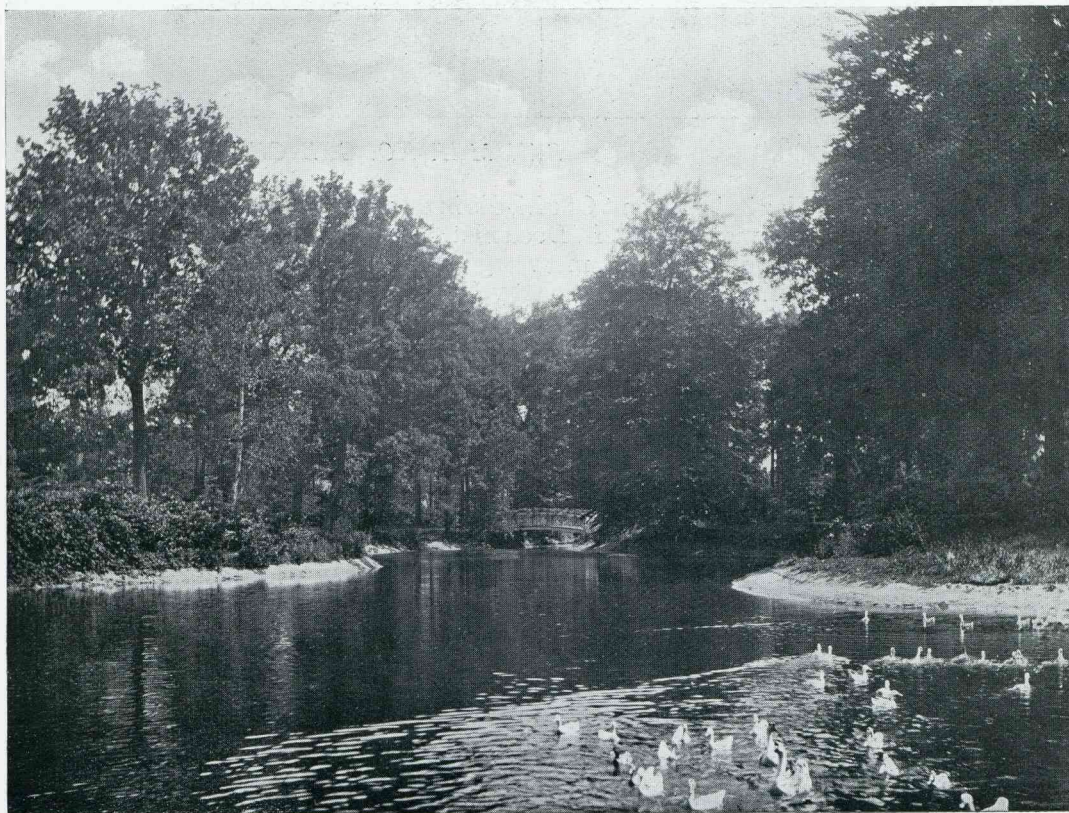

Foto C. J. Steenberghe

„HUIZE BERGEN”. HET DOMEIN VAN DE EENDEN EN ANDERE VOGELS

te aanvaarden dan van Italië. Het is dit tractaat, dat bij velen nog steeds den indruk wekt als zou Italië een soort protectoraat over San Marino uitoefenen, opvatting intusschen die in feite wordt weersproken daardoor, dat San Marino bijkans op elk gebied zijn eigen rechten heeft. Zelfs in de jaren, dat het fascistische Italië zich heeft versterkt, inwendig en uitwendig, heeft het aan San Marino gelaten de vrijheid, die dit tevoren had. Dat een fascistisch Commissaris zijn intrede in San Marino deed, kon, gezien de nauwe betrekkingen, die tusschen Italië en San Marino bestaan, niet verbazen, maar zelfs deze aanwezigheid heeft niet verhinderd, dat nog slechts korten tijd geleden aan een dame, die met haar familie in geschil was geraakt over een kwestie van erfrecht, in San Marino het volledig asylrecht werd verleend, dat zij verzocht. Zoo onafhankelijk is San Marino, dat het een eigen oorlogsverklaring aan Duitschland en Oostenrijk zond, welke, wat tenminste Duitschland betreft, nog steeds niet door eenig vredesverdrag is opgeheven. Feitelijk zou dus tusschen beide landen nog immer oorlogstoestand bestaan! Men kan San Marino reeds van verre zijn oud verleden aanzien. Men betreedt de stad door de poort van San Francesco, die een onderdeel uitmaakt van de vroeger sterke, thans in staat van verval verkeerende wallen, die nog voor een deel zijn behouden. Niet minder oud dan deze poort zijn de daarbij behorende kerk en de Kathedraal, die een der middelpunten van San Marino vormt. Hier als in de overige kerken vindt men prachtige doeken van Italiaansche meesters, maar hier ook vindt men het praalgraf van

den reeds genoemden Kapitein-Regent Onofri, die in de analen van dit kleine land nog immer voortleeft. Doch niet slechts het uiterlijk van San Marino is oud, veel meer nog het innerlijk. Want dit is een Republiek voor en door het volk; een Republiek bijkans zonder Staatshoofd, waar toch orde en wet en gezag heerschen. In den ouden tijd kwamen de familievaarders, die de gemeenschap vormden, samen om over de belangen der Parochie te spreken en te beslissen. Naarmate echter het aantal inwoners toenam, voldeed een dergelijke volksvergadering, hier Arrengo genaamd, niet meer aan de vereischten. Integendeel, de Arrengo werd tot last en zoo is in den loop van de 13e eeuw de Arrengo vervangen door een Souvereinen en Algemeenen Raad, bestaande uit 60 leden, van welke 40 tot de inwoners van de stad San Marino behooren en de overige 20 uit de bevolking der omliggende dorpen worden aangewezen. Wel komt de Arrengo eens per jaar samen; wel wordt in zijn midden gesproken over de algemeene belangen van het land, maar dat de Arrengo op eenig oogenblik ertoe zou kunnen overgaan de oude macht weer in handen te nemen, is een fictie. Het is de Algemeene Raad, die bijkans alle rechten uitoefent; tot korten tijd geleden zichzelf aanvullend, wanneer dit door overlijden zijner leden noodzakelijk was; thans zijn er verkiezingen, die de leden van den Raad op het kussen brengen. Maar die Raad is nog even soeverein als

tevorens, want tegelijkertijd, dat hij het wetgevend gezag geheel aan zich houdt, doet hij eveneens met dat deel van het uitvoerend gezag, dat niet van dagelijkschen en formeelen aard is.

(Slot volgt)

H. CH. G. J. VAN DER MANDERE

VERDWIJNENDE TYPES

(Slot)

GELUCHT wordt de stal nooit, deuren en ramen blijven, als het vee op stal staat, potdicht, met het gevolg dat het er altijd broeiig, vochtig warm is. Er hangt 's winters een bedompte, mufte atmosfeer, ook in het woonhuis dikwijls; de mestlucht en de wasem die van de vochtige lijven van de stalbeesten dampt dringt overal door. Ook bij den zindelijksten boer is de winterstal doorgaans een vuile morsboel, al staat het vee ook achter schuine spatborden, die evenmin als de schotten, goed schoon te krijgen zijn. Maar 's zomers, als het vee in het weiland is, komt dan gerust een kijkje nemen, dan is de stal soms een ware lust voor de oogen! De muren zijn dan helder wit gekalkt, de vloer be-

strooid met fijn wit duinzand, ingelegd met figuurtjes van schelpen en steentjes, de schotten in een helder kleurtje opgeschilderd en met hardblauwe, kanariegele of steen-roode banden afgezet. Soms zijn de stijlen versierd met gevlochten stroo, waarin papieren roosjes vroolijk kleuren, dan is de stal zoo zindelijk en proper dat ge van de tegels wel pap kunt eten. Sommige boeren gebruiken den stal in de zomermaanden voor woonvertrek; dan werden de schot-

Foto Alinari

SAN MARINO. GEZICHT OP DE ROTS

ten weggenomen, de steenen vloer kreeg een houten bedekking en er kwam 'n looper tot aan de staldeur. Ook op de helderste dagen, als er geen wolkje aan de lucht is, is het in zoo'n stalwoonhuis altijd schemerduister, want de kleine boograampjes laten niet veel licht door. De woning zelf is uiterst eenvoudig en primitief. Slaapkamers en waschtafels moet ge op de boerderij niet zoeken! Men wast zich onder de pomp of in 'n emmer of tijltje met water. De kamers hebben bedsteden met gesloten deuren, ruim genoeg voor twee personen. Als de dochters — de boer zegt „meiden” — boven den leeftijd komen slapen ze afzonderlijk, de boer en de boerin met het manvolk slapen in dezelfde kamer waar gehuisd, gegeten en gedronken wordt. Als de avondpap er in zit dan kruipt de heele familie, sans gêne, onder de wol in de bedsteden. Nachtkleding is onbekend, men slaapt in de onderkleeren, alleen het bovengoed wordt uitgetrokken. Zindelijkheid is geen hoofddeugd en op dit punt leven de geneesheeren nog altijd op voet van oorlog niet alleen met hun patiënten, die in de bedompte bedsteden soms kwalijk te verzorgen zijn. Sinds de boer zijn radio en zijn electrisch licht heeft, is de woonkamer wel gemoderniseerd, maar de bedsteden zijn gebleven! De oude boerenkamer was laag van verdieping, onder de groote schouw met het hagelwitte valletje, de paarse muurtegels en de versierde vuurplaat, vlamde 's winters 'n vroolijk

Foto W. Stumpf

VERDWIJNENDE TYPES. NOORD-HOLL. BOERDERIJ

houtvuurtje, waarboven, aan den blank geschuurde kettinghaak, altijd een ketel hing te dampen. Op ieder uur van den dag stond op de tafel de koffiepot genoegelijk te pruttelen, „'n koppie doen” buiten de gewone koffie-uren om, was buurmans eigen. De kamer was doorgaans donker, het onderste gedeelte van het kleine raam met de vierkanten ruitjes was altijd gesloten met 'n wit neteldoeksch gordijntje. De rood-steenen vloer was afgedekt met rieten matten, in den eenen hoek stond de bruin-geschilderde buikkast en in den anderen hoek de staande klok met het bekende mechaniek en de zeilende scheepjes. Aan de muren bijbelsche platen en heiligen-beeldjes; de oude boer was een goed zoon van de kerk, al liep hij de deur niet plat. Als er geen bij-keukentje was, dan werd in de woonkamer gekookt, gebakken en gebraden. ☼ De hoofdruimte in het gebouw was het groote vierkant waarin de hooiberg, die opgestapeld kon worden tot aan de bovenste sparren van het schuin-oplopend rietendak; bovenin was doorgaans het vlieggat voor de zwaluwen. 'n Goeie boer rekende zoowat op 4 flinke hooiwagens ieder van duizend pond per koe. Dat was dus zooiets als 10 K.G. per dag per beest, want hij voerde alleen als zijn vee op stal was. Bij een stapel van eenig belang, van 15 à 20 stuks moest hij dus de noodige duizende en nog eens duizende ponden in zijn berg kunnen opslaan. Een goed gevulde „barg” was beter dan geld in zijn kist onder zijn bedstede!, want al moest hij met mais-, gerste-, lijn- en grondnotenmeel bijvoeren, als zijn bieten op waren, het beste wat je de beesten kon geven was toch maar nog altijd best, goed hooi! Bijvoeren was voor het vetgehalte, maar als het er bij een koe van natuur niet inzate kon je het er toch niet uithalen, al voerde je nog zoo veel en nog zoo goed. Vetgehalte is hoofdzaak maar het is een eigenschap die erfelijk is, daarom werd het vetgehalte van ieder beest gecontroleerd om dan van de beesten, die het hoogste cijfer haalden, door te fokken. Het fokvee stond in den bijstal, om het vierkant was de noodige berg-ruimte voor het dagelijksch gereedschap. Maaimachine, schudder en hark waren in een afzonderlijke schuur geborgen met het kerkkarretje en den kaaswagen. ☼ Het bijgebouw was ingericht voor de kaasmakerij. Na het melken, waarmede al gauw 'n flink stuk van den morgen weg was, kwam de morgenboterham op de tafel en dan begon het zware werk in de kaasmakerij. Daar moest het zoo zindelijk mogelijk zijn want één vuiltje of haartje in de kaas kon oorzaak zijn dat er bederf in kwam. Daarom werd dan ook de melk, zoo als deze van het vee kwam, eerst gezeefd en voor alle zekerheid kwam dan nog op het haar van de zeef de zeefdoek, de melk kwam dus absoluut zuiver en schoon in de ton of kuip, waar de strem, volgens vast recept, werd bijgevoegd, de melk bleef dan eerst rusten om te stremmen. Als de stremtijd om was, kreeg je de eerste wrongel. De wrongel werd gesneden met het kaassnijmes, dat duurde zoowat 15 minuten, dan moest er 'n bepaalde hoeveelheid wei worden afgeschept en de inhoud van de tobbe met kokend water worden bijgewarmd, de afgeschepte wei ging dan op het fornuis om op temperatuur gebracht te worden. Als het kokend water bij de wrongel gedaan was, dan begon het halen met de kliener ('n koperen hek met dwarssteun); dat halen en roeren duurde weer 15 minuten. Als dat voor elkaar was dan werd er weer 'n emmer wei afgeschept en werd de rest van de tobbe met de verwarmde wei weer op den vereischten warmtegraad gebracht. Dan

kwam het langzaam en voorzichtig ophalen van de dikke wrongel, dat duurde alweer minstens 15 minuten. Als de wrongel dan rijp geworden was, moest weer worden opgewarmd tot een bepaalde temperatuur, dan ging het deksel op de tobbe en moest de wrongel besterven en tot rust komen. Dat rusten duurde zoowat 10 minuten, dan volgde nog eens het goed dooreen roeren van de wrongel en dan pas het voor goed aanhalen van de dikke massa. De klare wrongel, rijp en wel, ging dan over in het kaasvat. Na het afduwen, keeren en doeken werd de volger op het vat gelegd en als dan de wrongel 30 minuten had gerust, dan pas kon de boer beginnen met de kaaspersen! Met heen en weer loopen was met dat werk al gauw 'n paar dikke uurtjes gemoeid. Was de wrongel in de kaaspers, dan moest alles wat gebruikt was weer goed schoongemaakt worden, want hetzelfde gereedschap was 's avonds weer noodig. Als de boer daarmede klaar was, dan had hij het omzouten, van de kaas die gemaakt was, voor den boeg, dat moest de eerste dag drie keer en dan twee dagen twee keer per dag gebeuren. En de kaas die op de planken lag moest eens per dag gekeerd worden ook. En zoo ging dat altijd maar door, dag in, dag uit! Als het tegen twaalf uur liep, dan had hij al de noodige uren achter den rug; gewoonte was dan ook dat de baas, als het middageten er in was, 'n half uurtje in zijn bedstede kroop om wat op zijn verhaal te komen. Maar . . . veel tijd had hij niet, de stapel moest worden nagelopen ook, om 4 uur was het tweede melken, dan moest er weer, precies als 's morgens, gekaasd worden en na gebruik alles schoon op zijn vaste plaats brengen. Het was een bedrijf dat handen vol werk gaf, hij beurde wel geregeld geld, en dik ook, maar daarvoor was hij dan ook van 's morgens vijf tot 's avonds acht, soms wel negen uur in touw. En bij het kaasen was het altijd goed opletten, daarbij kon je niet loopen suffen, als het water of de wei boven temperatuur was of er werd niet voorzichtig gemengd dan had je kans dat de wrongel schroeide en dan kon je den boel niet gebruiken: hij kreeg alleen goed geld voor goeie waar en die kon je niet krijgen als je den boel liet verkrumelen. ☼ Voor dit vele en soms zware werk, want goed halen en roeren van die dikke breiwrongel is geen licht werkje, kon de kaasboer, toen de bollen in den grond gingen, geen voldoende volk krijgen en alleen kon hij het niet af. Zijn oudste jongen had er geen liefhebberij in, die had gezien dat neef Piet van Beekvliet het met zijn fokken en zijn bouwerijtje lang niet zoo volhandig had als grootvader en vader die zich met dat eeuwige kaasen gewoonweg afbeulden! Als hij baas was! . . . ☼ En toen hij baas werd was het met dat hondenwerk, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, gauw gedaan ook! Werken was best, maar afbeulen? hij had al 'n paar honderd roe omgestoken. Zijn narcissen stonden er net zoo goed bij als bij neef Piet en bij de burens op Nooit-Gedacht. Als dat bollenveldje er straks mooi voorstond, dan kreeg hij vast en zeker van de kweekerij, die nu al grond te kort kwam, een bod. Ze hadden op Nooit-Gedacht zes en 'n half duizend per bunder gemaakt. Met vader's dood was het land in den boedel gebracht voor rond acht en twintig. 't Zou wel jammer zijn van de hoeve . . . de vader van grootvader was er al geboren, die twee groote kastanjeboomen had grootmoeder, toen ze den eersten keer op de hoeve kwam, zelf gepoot . . . maar zes en 'n half, misschien wel zeven duizend was geen kleinigheid . . . zoo'n bod mocht je niet weigeren . . . als hij de broer en de zusters

Foto W. Stumpf

VERDWIJNENDE TYPES. NOORD-HOLL. BOERDERIJ

uitkeerde dan was hij nog goed af. . . . Als de kweekerij goed voor den dag kwam, dan konden zij de heele rataplan, zooals het reilde en zeilde van hem krijgen met de hoeve er bij! Plaats genoeg voor 'n ander huis in de blijde wereld. . . . 't Land weg. . . . en dan boelhuis houden. . . . alleen die ouwe staande klok zou hij er uithouden. . . . dat was nog 'n erfstuk. . . . die was wel al driehonderd jaar in de familie. . . . ☼ Zoo ging het bij de een. . . . en zoo ging het bij den ãar. Toen de kaasmakerij, als huisarbeid, afgedaan had en de grondprijzen de hoogte in gingen, kwamen de oude hofsteden onder den hamer. En met dat al veranderde het karakter van de streek ook. Waar vroeger in de sappige weilanden, die geel zagen van de boterbloemetjes, het zware, bont gevlekte vee rustig graasde en op de statige boerenhofstede, verscholen achter de eeuwenoude lindeboomen, een druk vertier was, daar hebben wij nu groote bollenvelden, die veertien dagen heel mooi zijn, maar verder kaal en met verdord loof. En waar de mooie hoeve stond, staan nu hooge steenen bollenschuren zonder eenige kleur of bekoring. Sic transit gloria Kennemaria!

WILLEM STUMPF

Gewijde plaatsen in Japan

W ANNEER men spreekt over Japan als de moderne groote mogendheid van het Oosten, dan releveert men ook met voorliefde de snelle oriëntering van dit land naar het Westen en leidt het een uit het ander af. Deze gebruikelijke overschatting van de Oostersche beschaving leidt echter tot verkeerde begrippen en voorstellingen, waarbij de gewichtigste factoren buiten beschouwing blijven. ☼ Zeker, boven Kobe's huizenzee steken achthonderd fabriekschoorsteenen uit, de indruk, die Tokio maakt, is even zoo modern als die van eenige Europeesche metropolis en evenzoo is het buiten kijf, dat de moderne Japannees zich alle technische vorderingen heeft eigen gemaakt en deze niet minder goed beheerscht dan wij. Toch zou het een absoluut verkeerde gevolgtrekking zijn, om daaruit te besluiten tot den ondergang van het oude Japan en een ommekeer in opvattingen en een volkomen industrialiseering van het Oosten te voorspellen. Zoo enthousiast als wij elke nieuwigheid, elke uitvinding toejuichen, zoo nuchter staat de Japannees in zijn hart er tegenover. Wel bedient hij zich van alle vindingen van den nieuwen tijd, maar hij is er niet de slaaf van. Hij gebruikt auto, vliegtuig, radio of telegrafie, zonder daarin iets meer te zien dan een welkome vergemakkelijking van het dagelijksch leven. Hij draagt Europeesche kleding, als het hem noodig voorkomt, toch zal hij, thuis komende, even vanzelfsprekend de overgeërfde levenswijze trouw blijven en de kleding zijner voorvaderen aantrekken. Traditie en geloof zijn hier de krachtige beschermers van een onuitroeibare psychische afzijdigheid, die hem behoedt voor elke mechaniseering en vermaterialiseering van zijn ingewortelde levensbeschouwing. ☼ Als uiting hiervan merken wij in het uiterlijk beeld van een moderne Japansche stad een zeer eigenaardig mengsel van heterogene levensopvattingen en uitbeelding op. Zoo vindt men

tusschen de bankpaleizen en groote industriële gebouwen van Tokio nog, als verschijningen uit een andere wereld, stille, tot nadenken stemmende bidplaatsen, schilderachtige tempeltjes en tuinen van een betooverende schoonheid, zooals slechts een Japansche tuin kan zijn. Geen Japannees zal daarin een tegenstelling vinden, maar hen slechts beschouwen als vanzelfsprekende uitingen van zijn bestaan. Liefde tot de natuur en religieus geloof zijn diepe karaktertrekken van dit volk. Overtuigender nog, dan in de groote steden, dringt deze innerlijke en innige aanhanke-lijkheid zich aan ons op in de talrijke religieuze plaatsen, die het volk overal in het land vereert. Of wij ons bevinden op een der paradijsachtig schoone eilanden in de Japansche Binnensee, in de ravijnen van het Hakone-gebergte, aan de oevers van het stille, geheimzinnige meer aan den voet van den Fuji, of in een der grotten van het heerlijke eiland Enoshima, steeds zal zich op een bevoorrecht punt van het landschap een kleine tempel bevinden, of een reliekschrijn, of tenminste een der emblemen van het Japansche Boeddhisme, een Torii of een steenen lantaarn. ☼ Laat ons de vroomheid van den Japannees aanschouwen in de drie heilige, oeroude steden: Kioto, Nara en Nikko, de hoeksteen van het Boeddhisme. Wij zien Kioto, de

oude Keizersstad, vol overleveringen, de stad, waar ook de tegenwoordige Mikado gekroond werd. Van 1794 tot 1868 was Kioto de hoofdstad van het Rijk en de zetel van het Keizerlijke Hof. Het geweldige complex van oude keizerlijke paleizen getuigt nog van dit roemrijke verleden. Drieduizend Boedha- en Shintotempels wedijveren in pracht, waaronder de bekendste van alle, de „Tempel met de duizend gouden Boedha's" zich bevindt. Daarnaast — en wel even beroemd in Japan — zijn de ongetelde amusementszalen, theehuizen en ontspanningstuinen met geisha's, zangeressen en danseressen. Kioto is ook het middelpunt van de oud-Japansche kunstnijverheid: zijde, brokaat, brons, porselein en lakwerk zijn de over de geheele wereld bekende producten van de daar sedert onheuglijke tijden bloeiende huisindustrie. ☼ Niet ver van Kioto ligt Nara, eveneens beroemd, ook eens de hoofdstad van het land. Het is het Athene der Japannezen en was in zijn bloeitijd de stad van Literatuur en schoone kunsten. Thans is het er stil geworden en slechts het onvergelykelijk schoone Narapark is nog als van oudsher het doel van de geloovigen. Lommerrijke wegen voeren door den weelderigen plantengroei. Tallooze, tusschen groen verscholen, gewijde plaatsen worden dagelijks bezocht: pagoda's, kapellen, tempels met de kostbare schatten van het verleden. In dit park verheft zich ook de beroemde Daiboedsoe tempel met het geweldige beeld

Foto Herrlich

TEMPEL TE NIKKO

Foto Herrlich

IN HET TEMPELPARK TE NIKKO

van den goddelijken Boeddhā. Over de bruggen en trappen, binnenplaatsen en tuinen hoort men het onophoudelijke klotsen van de hooge sandalen der pelgrims. Onvermoeid wordt de tempel bezocht, met vroomheid de gebeden gelezen en de ceremoniën verricht. Sedert onheuglijke tijden bevinden zich hier heren, die zoo tam zijn, dat zij uit de hand van bezoekers eten. ☼ De heiligste van de drie tempelsteden van Japan is het ten Noorden van Tokio gelegen Nikko. „Nikko" beteekent

„zonnige glans” en een oud Japansch spreekwoord zegt: „Wie Nikko niet gezien heeft, mag geen kekko (verrukkelijk) zeggen”, wat overeenkomt met het welbekende: „Napels zien, daarna sterven”. Ter eere van een der grootste Japansche heerschers werd hier, temidden van een heerlijk alpenlandschap, een overvloed van tempels gebouwd van de meest volmaakte kunst. De heilige, roode brug leidt over de Daija-rivier, de „Godsbrug”, die slechts de Keizer, als de eerste hoogepriester, mag betreden. De gewone pelgrim bedient zich van een kleinere, op eenigen afstand gelegen brug om het complex van tempels te bereiken. Het is een verbijsterende pracht van gebouwen. Door binnenplaatsen en poorten, langs kleine vijvers, grotten en watervallen en pagoda's bereiken wij op de laatste binnenplaats een gouden poort en een donkeren, gouden tempel. Hier is het grootste heiligdom van Japan, slechts voor den Keizer toegankelijk. ☼ Hoewel zich in deze drie steden heiligdom aan heiligdom rijt, vinden wij nergens de bizarre, vaak afstootende overgang naar het profane, zooals bijvoorbeeld vaak het geval is in de heilige steden van Zuid-Indië. De zoo sterk ontwikkelde zin voor tuinaanleg van het volk, zijn fijn gevoel voor harmonie, doen elken dissonant ontbreken. Wij betreden een wonderschoon park, kleine, slingerende paden voeren ons naar de bidplaatsen, doch wij betreden het niet onmiddellijk en plotseling van het drukke straat-

Foto Herrlich

SHINTO-PRIESTER TE NIKKO

jaar oude boomen gestut. Een feestelijk uitgedoste menigte nestelt zich onder het bloeiende dak en trekt in bonte rijen langs de wegen naar de theehuizen en tempels. Wanneer dan 's avonds de groote pekfakkels opvlammen en de blinkende lantaarns worden aangestoken, dan vangen in het flikkerende licht de beroemde kersebloesemdans en thee-ceremoniën aan, dan viert het Geloof en de liefde voor de natuur in den Japannees hun innigste verbond. DR. A. HERRLICH

NA-ZOMER

TOEN uit den laaienden gloed, uit den kokenden krater van vuur, de zon geboren werd, bracht het zuidoosten windje het gladde vlak van den grooten plas in beroering en vroolijk huppelden en sprongen de nu roze en paars getinte golfjes om de boot, waartegen het klotsend water een droomerig wijsje zong. ☼ De nevelen, die als blanke geesten met lange sleepgewaden, den geheelen nacht hun wonderlijke dansen hebben uitgevoerd, vluchten in snelle vaart naar het westen en verdwijnen weldra voor het steeds groeiende licht aan de oosterkim en in de rietvelden, die langen tijd onbewogen gedroomd hebben in den stillen nazomernacht buigen en rijzen de vol gepluimde stengels in rhythmische cadans op de maat van den frisschen morgenwind. Nu ontwaakt de groote plas. ☼ Met loomen wiekslag vleugelt een blauwe reiger aan uit gindschen plas en schril met onwelluidenden uithaal roept bij zijn morgengroet over de nog sluimerende hoeven aan den oever, over de rijen hoge populieren, waarin het windje nu duizenden tongen te fluisteren zet, tongen, druk

lispelend en pratend, niet bij machte te zwijgen, zelfs in den stillen, stemmingsvollen zomernacht. ☼ De plas ontwaakt, want nu de reiger zijn roep heeft laten hooren, verschijnen uit het ondoordringbare rietveld de meerkoeten met hun wit voorhoofd en trekken met honderden naar het open water, waar zij duiken en plassen en elkander met hun „koet, koet”, steeds toeroepen. ☼ Dan plotseling staken zij hun zoeken en vliemensvlug over het water trippelend, eer zij opstijgen, vluchten zij naar het beschermende riet om eenige oogenblikken daarna weer te voorschijn te komen. ☼ Nu, voorzichtig en schuw, komen er twee ten tooneele die steeds vlak bij elkander zwemmend, het nauwelijks durven wagen het open water op te zoeken. ☼ Een van hen draagt een hooge kuif, waaronder de wangen bruinachtig zijn gekleurd. De borst is wit en de vorm van het lichaam is slank en plat. Echte watervogels en duikers van professie. 't Zijn twee futen, een paartje, dat in het rietveld gebroed hebbende, nu weer alleen is, daar de jongen, die het groot bracht, de wijde wereld ingegaan zijn. ☼ Hun fluitende loktoon, nu eens zacht, dan weer luid, vormt een eigenaardig gezang en als zij ten slotte op hun gemak zijn en geen gevaar meer duchten van de boot, die vastgedreven is in het riet, gaan zij duiken. En zelfs de vlugge paling moet hun meerderheid erkennen en valt ten prooi aan den sterken snavel, die zelden misgrijpt. ☼ Nu is de zon gerezen boven het nevelig verschiert en haar stralen polijsten het haantje van een opdoemenden toren, die trotsch en statig den geheelen omtrek beheerscht. ☼ De morgenwind is nu gaan liggen en in lange deining verglijden de golfjes tusschen het riet en zingen met zacht gesuizel hun liedje. ☼ Op het watervlak cirkelt een kringetje, een voortje hapt een insect weg, een baarsje schiet met zijn gestreepte lijf en roode vinnen door het nat, een brasem springt van zomervreugde dol even boven het oppervlak en zijn staartslag klinkt een kilometer ver over het water. ☼ Boven het riet zweeft een kiekendief en snaterend snort een paar wilde eenden op, verschrikt door

Foto Herrlich

BOEDDHABEELD IN DEN TEMPEL DER
DUIZENDGOUDEN BOEDDHA'S TE KIOTO

Foto Herrlich

MIJAYIMA, HET HEILIGE EILAND IN DE JAPANSCH
BINNENZEE MET DE WATER-TORII

den krachtig gevleugelden roover. ☼ Dan klinkt een schot en vóór de eendvogels zich in veiligheid hebben kunnen stellen, heeft de gonzende dood hen achterhaald, en storten zij stervend in het riet, waar de spaniel ze opzoekt en appor-teert aan zijn meester. ☼ Even ligt de plas in doodelijke verschrikking en wacht, maar dan gaat het leven voort en onder den hoogen blauwen hemelkoepel viert de aarde feest op dezen schoonen, levensblijden zomerdag. ☼ Zomeravond is gevolgd en in den tuin staan in de lichting van de lengende zonnestralen de zinnea's op krachtige stelen te kleuren in rood, geel, roze, fraise en wit. Als vlinders zweven de bloemen van de cosmea aan de teere stengels, omgeven door een decoratie van ragfijn groen en als groote zonnen, waarin nog gevangen is het licht van de daggoden, schitteren de plakken van de zonnebloemen, die zich verheffen boven petunia en oostin-dische kers. ☼ Op de zoete geuren van de herfstphlox komen op trillende wickjes de meekrapvlinders aanschieten, steken hun zuigspriet in de ho-ningkamer en drinken zich, al vleugeland, zat aan de welgevulde bekers. ☼ Een late vogel haast zich naar zijn schuilplaats en verdwijnt in het nestkastje, dat nu niet meer dient als wieg voor de jonge vogels. Een oogenblik laat hij zijn grijs-blauwen rug zien, wanneer hij zich aan de schors van een denneboom klampt, een zilverglimp in het licht van den vallenden avond. 't Is de boomklever, die, ver-laten door zijn kroost, hier elken avond terugkeert. ☼ Op de koperstammen van de dik-ke dennen schilderen de laat-ste zonnestralen een gouden glans, waarvan de gulden weerschijn valt op de fijne naalden der sparreboomen, wier kruinen zwart afsteken tegen den indigo-hemel van den zomeravond. ☼ Hoog in de lucht, waar donzig witte veeren van zuid tot noord de richting van den wind voorspellen, klinkt in mineur de weemoedige fluittoon van den wulp, die zijn heide heeft verlaten, om nu te gaan zwer-ven, totdat de trekkoorts hem zal voeren naar een vaste winterplaats. ☼ Een late hom-mel bezoekt nog even de nu in vlammen gehulde afrika-nen en haast zich dan met woest-breedten zwaai weg naar het nest in den eikenwal, waar het bedrijvige leven ein-delijk tot rust is gekomen. ☼ Door den lijsterbes scharrelt nog een merel, rooft wat bessen en vliegt onder luid krakeel naar het lorkenboschje om te gaan slapen. ☼ De avond is hoorbaar stil, zonder vogellied, zonder geluid, doch vol van geuren. ☼ In het noordoosten twinkelt een ster en dan plot-seling kleurt achter het sparrebosch de lucht zich roze-geel. ☼ De maan komt op als een vuurroode bol en daartegen steken scherp belijnd, de toppen der dennen af als zooveel kruisjes. ☼ De blaadjes der berken schijnen nu wel kunstig kantwerk en hun bast begint te glanzten als flonkerend zilver. ☼ Hoe hooger de maanbol stijgt, hoe meer de tint verbleekt en wanneer de maanschijf ten laatste geklommen is boven bosch en heuvel, dan ligt in blauw-teeren glans de aarde in onvergetelijke schoonheid te droomen. ☼ Dan is het zomer-nacht.

H. E. KUYLMAN

SNELHEID BIJ DIEREN. ER zijn meermalen proeven genomen om de snelheid te meten van visschen, die door het water schieten. De resultaten van deze onderzoekingen zijn echter zeer gering, aangezien de praktische bezwaren hieraan verbonden heel groot zijn en het den onderzoeker zeer moei-lijk maken nauwkeurige opmetingen te doen. ☼ Slechts van

den zalm heeft men kunnen vaststellen, dat deze visch stroom-opwaarts in 24 uur 40 K.M. kan afleggen. Wanneer men de stroomsnelheid in aanmerking neemt, komt men tot een eigen snelheid van 5.6 M. per seconde. ☼ Zaagvisschen kunnen zich met zoo'n snelheid door het water verplaatsen, dat ze een badenden man met hun zaag kunnen doorboren. In het museum van het Royal College of Surgeons te Londen wordt een stuk van een scheepsbodem bewaard, waaruit men kan zien, dat een zaagvisch zijn wapen een 35 c.M. dik stuk eiken-hout heeft gestooten, nadat het eerst het koperen beslag van het schip, een plank van 10 c.M. dikte en een laag vilt door-boord had. ☼ Verder is het bekend, dat eveneens slangen, vooral in de tropen, een geweldige snelheid kunnen ont-wikkelen. S.

Het zwarte varken van „Eenzaam Water”. (Slot)
„DAAR doe je nu juist verkeerd aan”, zei hij vriendelijk

en wierp weer een lus over den snoet van het dier, vlak achter de slag tanden. Toen hij deze vastgetrokken had, maak-te hij de beide touw-einden aan een dikken tak vast; en de beer hing tegen den boom op, woedend springend op zijn achterpooten en zelfs niet meer in staat flink te gillen. ☼ „Misschien zal je nu wel wat zoeter worden”, bespotte Peddler hem en sprong lenig van zijn tak op den grond. ☼ In minder dan een minuut had hij de voorpooten van het woedende dier aan elkaar gebonden en evenzoo de beide achterpooten, had de beide touwen verbonden en de ge-weldige kaken steviger geslo-ten met een leeren schaatsen-riem. Toen maakte hij de bo-venste touwen los en liet zijn gevangene voorzichtig op den grond zakken, waar hij woest lag te worstelen om los te ko-men, tot hij door middel van het verbindingstouw de voor-en achterpooten bij elkaar had getrokken. Zoo ingepakt scheen het tenslotte zijn ne-derlaag te erkennen en bleef stil op zijn zijde liggen, zwaar hijgend, wat ook feitelijk het eenige was waartoe het nog in staat was. Peddler ging een eindje van hem af staan en keek goedig naar hem terwijl hij zijn pijp stopte. „Fluel-lyn”, riep hij luid, „je kunt nu komen en een praatje hou-

den met je varken”. ☼ Met één sprong was Fluelynn op den oever, brandend van begeerte om wraak te nemen voor zijn vernedering, met wangen die gloeiden onder zijn rooden ring-baard. Doch toen hij den grooten beer zoo vernederend ge-bonden zag liggen, keek hij teleurgesteld. ☼ „Waarom heb je mij niet een handje laten helpen bij dat karweitje?” vroeg hij knorrig. ☼ „'t Spijt me” zei Peddler, „maar ik zag er geen kans toe. Je zou alles bedorven hebben en misschien nog zijn doodgebeten op den koop toe. Je hebt 'm nu en dus zou ik zeggen, dat je niet te klagen hebt”. En hij wachtte, nieuws-gierig om te zien hoe de kleine Welshman lucht zou geven aan zijn overkropt gemoed. ☼ Doch Fluelynn was er, met al zijn fouten, de man niet naar om een gevallen vijand een trap te geven. Een tijd lang keek hij naar het hulpelooze zwarte mon-ster met zoo'n onheilspellenden blik, dat Peddler vreesde, dat hij een duivelsche wraak bedacht en zich er al op voorbe-reidde zoo noodig tusschenbeide te komen. Maar al wat Fluelynn tenslotte deed, was rustig op de hijgende zijde van het groote dier te gaan zitten om een pijpje te stoppen. ☼ „Het zal nog een heele toer zijn om hem in de boot te krijgen”, zei hij ten slotte, terwijl hij moeite deed in zijn stem de triomf te onderdrukken die er niettemin luide uit sprak.

Foto C. Lohmann

HERFSTLUCHT